

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 13. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404967360/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

„De sønde sig, lig underfulde Døomme,
De rige Minder fra en svunden Vuar,
Lig gyldne Sneyer, som paa Himlen svømme,
Sikjendt Solen under Horisonten stauer.“

Johann Ludvig Heiberg. 5

DE FØRSTE BARNDOMSAAR.

Af mine Forældres ni Børn var jeg det næstnyngste. Min Moder, Henriette Hartwig, var fra Frankfurt, hvorfra hun og en ældre Søster flygtede en Morgenstund, barbaede, i en Alder af tolv og fjorten Aar, for at undfly en hasad og ulsæmjhertig Stifmoders strenge Belsadning; hun var en Søster til deres virkelige Moder, som Døden havde berøvet dem i deres første Barndomsaar; en Moder, som de bestandigt mindedes med den inderligste Kjerlighed. Børnene nasede Hamborg ved at ligge sig frem. Her gavede sig Begge til at tjene for deres Brød og vare heldige nok til at træffe paa gode Herskaber, der havde Medlidenhed med deres Ungdom og forladte Stilling. Efter fem til seks Aar fulgte min Moder med sit Herskab, der satte stor Pris paa hende, til Kjøbenhavn. Her gjorde hun Bekjendtskab med min Fader, Christian Heinrich Pütges, der var Vinkjper. Ogsaa han var en Tysker af Fødsel og var vandret ud fra Cölln for at undgaa Krigstjenesten. Da han havde saa meget, at de kunde gifte sig, nedsatte han sig i Kjøbenhavn som Vindhandler. I Bombardementet 1807 mistede de Alt, og da han ikke saa sig istand til at begynde forfra, forsøgte han sig som Værtsksholder. Na gik deres Liv han i Fattigdom og Trængsel; de flyttede fra Sted til Sted for at prøve Lykken, som imidlertid udeblev. Da det ikke vilde gaa i Byen, flyttede de ud paa en af Broerne og fæskede en Leilighed paa Nørrebro i et Hus, som var bekjendt under Navnet „Lille Ravensborg“. Her blev jeg født i 1812, den 22de November.

Det var som bekjendt en meget streng Frost denne Vinter, hvilket ikke alene Napoleons Soldater, men ogsaa min stakkels Moder fik at føle. Hun har ofte i senere Aar fortalt, at Værelset, hvori hun laa, var saa fugtigt, at der laa tyk Is under hendes Barselseng. Da hendes Hænder Gjorning var usædvanlig i Husst, maatte hun efter fem Dages Leie staa op og uddrog sig

derved en heftig Feber, som i længere Tid tvang hende til atter at holde Sengen. Man var nu i stor Forlegenhed med mig, og havde ikke en Nabo-kone, som tilfældigvis ogsaa havde født et Barn paa samme Tid, tilbød min Moder at dele sin Mælk mellem hendes Barn og sit eget, var jeg vel omkommet af Mangel paa Pleie. Aaret efter fødte min Moder atter en lille Pige, den Yngste og Sidste af mine Forældres Børn. Da hun oftere vil forekomme i mit Levnet, vil jeg nævne hendes Navn: A m a l i e. Efter nogle Aars forgjæves Anstrengelse kunde mine Forældre heller ikke erhverve det Fornødne til Livets Ophold her og besluttede derfor at forlade Kjøbenhavn. Officererne ved andet jyske Regiment, som tidligere havde spist i Middagsabonnement hos mine Forældre, fik i Sommeren 1816 Garnison i Aalborg, og da Regimentet nu blev forlagt til Jylland, foreslog min Moder at reise derover, for at de atter kunde spise hos hende, hvis Mad lod til at have behaget dem. Det blev da besluttet, at min Fader for det Første skulde blive i Kjøbenhavn, hvor han havde et lille Erhverv hos forskellige Vinhandlere ved Aftapning af Vine; min Moder skulde da først prøve i Aalborg, hvorledes det vilde gaa med den nye Plan, inden min Fader opgav, hvad han havde i Kjøbenhavn.

Hun reiste da med alle os smaa Bøllinger paa en lille Pæreskude til Aalborg. Vi lode meget Ondt underveis, og min Moder har ofte i senere Aar med Tærrer i Øinene fortalt os om sin Nød og Forladthed i hin Tid, og med hvilket tungt Hjerte hun ankom i den fremmede By. Her festede hun nu en temmelig stor Løilighed, hvilket var uødvendigt, naar de Mange af Regimentet skulde spise sammen. Jeg ser endnu Huset for minc Øine med sin temmelig høie Stentrappe, som førte ned til Gaden; langs med den løb en Canal, ved Foden af Trappen en bred Rendesten. Jeg var dengang mellem tre og fire Aar. Liggende paa alle Fire ved denne Rendesten, rodende med en Pind i saenen, vakte jeg første Gang til Bevidsthed om mit eget Jeg i dette Liv. Jeg husker tydeligt, hvorledes jeg pludseligt saae i Veiret, skamfuld tørrede mine Fingre af og tænkte: „Hvis Nogen ser dig liggende saaledes her, da er det vist en Skam for dig.“ Fra denne Dag af holdt jeg mig til Trappen, ved hvis Sider der paa Grund af den ringe Færdsel groede Græs. I disse Græsstraar saae jeg nu de deiligste Blomster; undertiden ogsaa store Træer, hvori jeg saae Fugle, Engle, kort Alt, hvad jeg vilde se. Altid udevede jeg mine Legs ene; aldrig meddelte jeg Nogen, hvad der sysselsatte mine Tanker. „Hun gaar saa stille og tøs-er om“, hørte jeg ofte min Moder og mine ældre Søskende sige. Ogsaa havde jeg en anden forunderlig Passion. Naar jeg sad ved min kjære Stentrappe, havde jeg ofte bemærket, at i fugtigt Veir kom Regnormene krybende frem af Jorden; heraf sluttede jeg, at de Stakler længtes efter at blive vaskede; for at hjælpe dem saa

godt jeg kunde med at faa dette Ønske opfyldt, gravede jeg ofte hele Timer i Jorden og samlede saa mange sønnen som muligt. Jeg kunde have et helt Nagle af Orme; disse vaskede jeg af paa det omhyggeligste, skyllede dem i flere Hold Vand, indtil de vare ganske rene, og puttode dem saa atter ned i Jorden, forvissat om at have gjort en god Gjerning. Med slige stille, a beskedne Glæder gik mine første Barndomsaar hen.

Ved andet jyske Regiment var en Underofficer ved Navn Zangenberg. Denne Mand underviste Byens Børn i Dans, og til dette Øjemed havde han leiet en stor Sal hos min Moder med den Forpligtelse, at han skulde tage hendes to yngste Børn, min Søster Amalie og mig, med i sine Danstimer. 10 Han fandt, at jeg havde et ualmindeligt Talent for Dansen, og kostede sin særdeles Opmærksomhed paa mig. Tilfældt kunde han ikke undvære mig ved sine Informationer hos Byens fornemmere Børn, der holdtes i deves eget Hjem. Han udbad sig derfor hos de elegante Familier, at han maatte tage en lille Pige af sine Elever med for at være ham behjælpelig med at 15 føre Børnene an. Min Moders Tilladelse hertil fik han let, da hun ansaa det for en Ære, der vederfordes hende og mig. I slet Veir sendte man ofte en stedselig Karol efter ham, og jeg husker grant, hvorledes han og jeg da kjørte sønnen, og hvorledes jeg med Ydmyghed sad ved hans Side og neppe turde trække mit Veir, som om jeg havde siddet hos Kongen selv. I et af disse elegante Husa begyndte min første Sorg. Der var nemlig i et af dem en lille stakkels pukkelrygget Dreng, der havde fattet stor Godhed for mig og altid kun vilde danse med mig. Dette morde de Væxn, og de kaldte mig nu altid i Spøg for hans Kjereste. Men for mig var det ingen Spøg; med Rædsel saae jeg dette lille fele Væsen nærme sig mig og skjælvede 25 for, at jeg virkelig skulde bindes til ham og blive hans Kjereste, usgtet jeg neppe vidste, hvad dette vilde sige. Mange søvnløse Nætter voldte denne Spøg mig, og jeg kom bestandigt med Skrak i dette Hus, hvor jeg var saa velkommen. En Skrak, jeg havde kunnet spare mig, thi usgtet hans Pukkel vilde den fornemme Familie neppe valgt mig fattige Børn til Ledsagere for deres Søn paa Livets Bane; uden at tale om, at hun var syv og jeg sex Aar, saa der var i alt Fald ikke nogen nær Udsigt til en Forening, — men hvad kan ikke sngtes et Barn af en tungsindig Character, og en saadan var slet i de unge Aar traadt tydeligt frem hos mig. I Foraaret 1820 forlegdes 30 andet jyske Regiment atter til Kjøbenhavn, og efter et Ophold af fire Aar vendte mine Forældre (min Fader var imidlertid ogsaa kommen til Aalborg) i den Anledning atter tilbage til Kjøbenhavn, og en Søn faldt fra mit Bryn, da vi paa Skibet droge bort uden den pukkelryggede Dreng. Jeg havde i lang Tid glædet mig i Stillehed til at komme til Kjøbenhavn, thi jeg havde hørt min Fader sige, at en Bekjendt af ham havde leiet os en Bolig 40

16

i Grønnegade. Derved opstod tusinde Phantasier hos mig, hvorledes jeg der skulde plukke Blomster. Jeg tænkte mig det som en Mulighed, at jeg kunde faa en Dukkevogn, og at jeg i den kunde kjøre Gæst, anlægge smaa Havre, plante store Træer, hvori Fuglene kunde sidde og synge o. s. v.; thi at Verden kunde være saa oandskabsfuld at kalde en Gade for Grønnegade, hvori der ikke fandtes eet Gæstestue, endelige Andet, faldt mig imet Øieblik ind. Man tænke sig derfor min Skræk og min Skuffelse, da vi arriverede til Grønnegadef Jøgen græd bitterligt over mit feilsagte Haab uden dog at betro Nogen Grunden til min Smerte.

18

DANESKOLEN.

Mine Forældre flyttede atter fra Sted til Sted for at søge Lykken, der lod til rent at have slægt Huanden af dem. Ved et Tilfælde kom en fattig Jødepige i vort Hjem. Lykken havde vendt hende Ryggen ligesom os, og mine Forældre, som knap havde Brødet til deres egne Børn, delte det dog med den stakkels Pige, som til Cjengjæld gjorde den Nytt, hun kunde, i Huset. Denne Pige var en Datter af den i sin Tid berømte Jøde, som i et halvt Aarhundrede sad og sang under det store Træ i Dyrehaven og ved sine comiske Viser var Alverden bekjendt under Navn af „Jøden under Træet“. Han er ofte bleven besungen af Digtene og gik over i Litteraturen under denne Beskyttelse. Han var yderst eiendommelig og havde et afgjort Talent til at foredrage slige comiske Sange, som han de ledsagede med det pudsigste Minespil; saa snart han slog Accorden paa sin Cither, strømmede Mængden altid sammen om ham og kom snart i en utandselig Latter. Datteren havde arvet Noget af hans musikalske Talent; hun sang med en smuk Stemme og med et sjælluldt Udtryk Arier og Duetter næsten af alle Operaer. Hun var god og tjenstelig mod de stakkels Børn, som i det travle, fattige Hus gik for Lud og koldt Vand. Hun indstuderede nu til sin og vor Glæde Duetter og Arier med min Søster Analle og mig. Vi dansede ofte for hende, hun sang dertil og glædede sig over vore Frenskridt, som om vi havde kunnet være hendes egne Børn. Denne Pige fattede først den Ide, at vi burde gaa til Theatret. Hun talte ofte derom med mine Forældre, men min Fader sagde da, „at han for vilde dreie Halsen om paa os.“ Desuagtet gik hun en Dag uden videre op med os til den daværende Solodanser Dahlén og spurgte, om han vilde antage os to Smaspiger til Dansen ved det kongelige Theater. Efter at han havde betragtet os nøje, bestilte han os til paa en bestemt Dag at møde ved Hoftheatret (hvor Danseskolen dengang var), for at vi med en Del andre Børn, der havde meldt sig, kunde